

Не досить високі результати були показані учнями і у плаванні на 50м. В зв'язку з цим, доцільно розширити використання засобів для удосконалення техніки плавання, а саме: плавання в повній координації рухів шести ударним кролем; плавання за допомогою рухів одними руками (з поплавком між ногами, або без нього); плавання кролем із затримкою дихання і лицем опущеним у воду; плавання за допомогою швидких рухів тільки ногами і різним вихідним положенням рук (рухи ногами і однією рукою кролем, інша рука біля стегна, вдих в сторону притиснутої до стегна руки); плавання на ногах – руки випрямлені вперед ноги працюють способом кроль попеременно;

Окрім того, результати тестування спонукають нас рекомендувати збільшити кількість занять з метання гранати. Для цього слід використовувати наприклад спортивні ігри, зокрема, гандбол, баскетбол та ін.

Стимулом для покращення фізичної підготовленості може бути також розробка рейтингу з фізичної підготовленості учнів, що дозволить підвищити мотивацію ліцеїстів з низьким рівнем фізичної підготовленості та спонукатиме більше часу приділяти самостійним заняттям фізичними вправами.

«ОЗДОРОВЧО-СПОРТИВНИЙ ТУРИЗМ» ЯК КУРС ЗА ВИБОРОМ У ПРОФІЛЬНОМУ НАВЧАННІ СТАРШОКЛАСНИКІВ ЗА СПОРТИВНИМ НАПРЯМОМ

Ігор Лапичак, Петро Дацків, Надія Філінська

Львівський державний університет фізичної культури

Актуальність. Згідно «Концепції загальної середньої освіти (12 річна школа)», зміст шкільної освіти має бути усучаснений таким чином, щоб випускники 12 – річної школи могли швидко адаптуватися у самостійному житті, цілеспрямовано використати свій потенціал як для самореалізації в професійному і особистому плані, так в інтересах суспільства, держави [1].

Реформування змісту шкільної освіти конкретизують такі основні програмно-нормативні документи :

- державні стандарти, початкової та базової, повної середньої освіти [3] (визначають вимоги до освіченості учнів, гарантій держави у її досягненні);

- базовий навчальний план, який унормовує основні параметри організації навчально-виховного процесу, його тривалість, розподіл часу за роками навчання, інваріантною та варіативною складовими;

- концепція профільного навчання в старшій школі [2] та ін.

Концепція профільного навчання в старшій загальноосвітній школі розроблена на виконання закону України «Про загальну середню освіту», постанови Кабінету Міністрів України від 16.11.2000 р. № 1717 «Про перехід загальноосвітніх навчальних закладів на новий зміст, структуру і 12-річний термін навчання». Вона ґрунтується на основних положеннях “Концепції загальної середньої освіти (12 річна школа)” і спрямована на реалізацію Національної доктрини розвитку освіти, затвердженої Указом Президента України від 17.04.2002 р. „ № 347/2002.

Визначальними тенденціями розвитку старшої профільної школи визначено орієнтацію на ширшу диференціацію, варіативність, багатопрофільність, інтеграцію загальної та допрофесійної освіти [2].

Профільне навчання – вид диференційованого навчання, який передбачає врахування освітніх потреб, нахилів і здібностей учнів та створення умов для навчання старшокласників відповідно до їхнього професійного самовизначення.

Важливими рисами його спрямованості є «набуття старшокласниками навичок самостійної науково-практичної, дослідницько-пошукової діяльності, розвиток їхніх інтелектуальних, психічних, творчих, моральних, вольових, фізичних та соціальних якостей, прагнення до саморозвитку та самоосвіти» [2].

До найважливіших завдань профільного навчання належить виховання в учнів любові до праці, формування готовності до свідомого вибору і оволодіння майбутньою професією, формування комунікативної, інформаційної, технологічної, технічної та соціальної компетенції учнів на допрофесійному рівні.

Здійснюється профільне навчання в 10-12 класах у певних організаційних формах за такими основними напрямками: суспільно-гуманітарний, природничо-математичний, технологічний, художньо-естетичний, спортивний.

Структуру профільного навчання складають базові предмети, профільні предмети та курси за вибором.

Курси за вибором – це навчальні курси, які входять до складу профільного навчання. Їх вивчення має на меті поглиблення і розширення змісту профільних предметів, та забезпечення профільної прикладної і початкової професійної спеціалізації навчання. Курси за вибором реалізуються за рахунок варіативного компонента змісту освіти. Кількість таких курсів має бути надлишковою. Учень вибирає з них обов'язкові.

Моніторинг стану профільного навчання

Система профільної освіти в старшій школі поки що перебуває в стадії становлення. Перехід до профільного навчання в старшій 12 річній школі – складне завдання, що вимагає вирішення цілого комплексу організаційних, психолого-педагогічних, навчально-методичних, фінансових, технічних та інших проблем. Безперечно, значні напрацювання у цій царині мають теоретики і практики.

До теоретичних здобутків можна віднести концептуальні засади переходу до профільного навчання [2,4,5], до практичних – реалізацію на практиці цих засад та набутий при цьому досвід, а також низку нормативно-правових та інструктивних документів [2,3]. Однак, науковцям, учителям та освітянам-керівникам ще належить спільними зусиллями виробити надійну методологічну основу та цілісну систему профільного навчання.

Про це можуть свідчити, зокрема результати моніторингу профільного навчання в Київській області, який був проведений Київським інститутом післядипломної освіти педагогічних кадрів. Моніторинг проводився на виконання наказу Міністерства освіти і науки від 11.09.2007 року за № 801 «Про проведення моніторингу стану впровадження профільного навчання в загальноосвітніх навчальних закладах» у жовтні-листопаді 2007 року.

У ході моніторингового дослідження було опитано 160 учнів 11 класів, 160 батьків старшокласників, 52 директори навчальних закладів освіти різних типів і форм власності.

Ключовою проблемою дослідження було визначено виявлення об'єктивних даних про реалізацію профільних навчальних програм, спеціальних курсів профільного і до профільного навчання, впровадження концепції профільного навчання, її нормативно-

правове, матеріально-технічне , науково-та навчально-методичне забезпечення.

Проведений аналіз засвідчив наявність проблем на шляху профілізації загальної середньої освіти :

- відсутність чіткої програми профілізації старшої школи, а також її науково-методичного супроводу на державному та регіональному рівнях;
- наявність проблеми навчально-методичного і матеріально-технічного забезпечення загальноосвітніх навчальних закладів;
- недосконалість нормативно-правової бази і теоретичних положень щодо профільного навчання;
- недостатня обізнаність суб'єктів навчання з нормативно-правовою базою і теоретичними положеннями;
- комплексний характер виявлених проблем.
- Результати моніторингу торкаються усіх напрямів профілізації, в тому числі й спортивного.

У січні 2008 року газета «Здоров'я та фізична культура» розпочала публікацію навчальної програми «Фізична культура» для школярів 10-12 класів, які навчаються за спортивним профілем. Навчальна програма розроблена відповідно до вимог державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти. Як зазначено у пояснювальній записці до програми, вона орієнтує організацію навчального процесу на ознайомлення учнів з основними формами професійної діяльності з фізичного виховання (вчителя фізичної культури, тренера з певного виду спорту) та оволодіння ними первинними засобами, методами та формами педагогічної діяльності, а також – на підвищення майстерності в обраному виді спортивної діяльності.

Обґрунтування доцільності розробки програми курсу за вибором «Оздоровчо-спортивний туризм»

Відповідно до положень «Концепції профільного навчання в старшій школі» структуру навчального профілю складає сукупність предметів: базових, профільних та курсів за вибором.

Ми пропонуємо до переліку курсів за вибором для профільного навчання за спортивним напрямом включити навчальний курс «Оздоровчо-спортивний туризм». Вибір курсу обумовлений наступними чинниками:

*оздоровчо-спортивний туризм є одним із засобів фізичного виховання, тому, його поглиблене вивчення сприятиме розширенню світогляду старшокласників, їх знань та умінь у використанні різних засобів фізичного виховання. Водночас вивчення навчального курсу школярами, які навчаються за спортивним профілем не буде проблематичним через його значну спорідненість із профільною дисципліною «Фізична культура»;

*туризм – одна з найпопулярніших форм активного відпочинку, яка поступово повертає собі позиції найбільш масового виду рухової активності населення України;

*туризм – важливий та ефективний засіб зміцнення здоров'я та гармонійного розвитку особистості. Сучасна роль туризму визначається ефективністю впливу на якість і тривалість життя людей. На думку вчених [7], при раціональній організації туризму рівень загальної захворюваності населення можна знизити на 30%. Водночас, заняття туризмом сприяють розвитку таких якостей як особиста ініціатива і взаємодопомога, наполегливість, сила волі й висока дисциплінованість [6, 7];

* збільшення можливості соціальної адаптації школярів, які навчаються за спортивним профілем, що виражається у розширенні спектру професій, які можуть у подальшому обирати школярі. Дана обставина надзвичайно важлива для школярів, що навчаються за спортивним профілем, оскільки вибір спортивного профілю навчання часто визначається поглибленими заняттями певним видом спорту. Проте, не усі старшокласники, які навчаються за спортивним профілем пов'язують вибір професії з діяльністю тренера або учителя фізичної культури, однак знання та практичні уміння школярів, які вони набудуть при вивченні курсу «Оздоровчо-спортивний туризм» сприятимуть розширенню сфери професійної орієнтації і створять передумови до здобуття вищої освіти за напрямом «Туризм».

Навчальна програма курсу за вибором «Оздоровчо-спортивний туризм» розроблена нами відповідно до вимог Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти та «Концепції профільного навчання в старшій школі». У комплексі з профільним предметом «Фізична культура» курс «Оздоровчо-спортивний туризм» орієнтує організацію навчального процесу за спортивним напрямом на поглиблене ознайомлення учнів з основними формами професійної

діяльності фахівців з фізичного виховання, застосування ними у своїй роботі такого ефективного засобу як оздоровчо-спортивний туризм.

Мета предмету «Оздоровчо-спортивний туризм» реалізується застосуванням комплексного підходу при визначенні головних завдань, змісту курсу та організаційно-методичних аспектів його вивчення.

Зміст предмета «Оздоровчо-спортивний туризм» спрямований на формування в учнів ключових компетентностей: соціальних, мотиваційних та функціональних.

Програма побудована на основі принципів безперервності та цілісності навчального виховного процесу та його особистісно і орієнтованого спрямування.

Програма предмету складається з пояснювальної записки, змісту навчального матеріалу, вимог до рівня загальноосвітньої підготовки, тематики та форм проведення уроків, критеріїв оцінювання навчальних досягнень школярів. Теоретико-методичні знання та практичний матеріал курсу розподілено за формами організації уроків (урок-лекція, урок-семінар, урок-практикум).

Навчальний матеріал програми розподілено за розділами та темами. Крім цього подається час, що відводиться на вивчення кожної теми та організаційні форми уроків для вивчення навчального матеріалу.

Програма передбачає реалізацію змісту навчання в обсязі 1 год. на тиждень в 10-12 класах (35 годин у кожному класі, загальний обсяг – 105 годин).

Висновки. Вивчення старшокласниками курсу за вибором «Оздоровчо-спортивний туризм» сприятиме:

✓ формуванню у них готовності до свідомого вибору майбутньої професії, забезпеченню можливостей для рівного доступу до здобуття загальноосвітньої профільної та початкової допрофесійної підготовки з фізичного виховання; поглибленому вивченню та використанню для цього засобів оздоровчо-спортивного туризму;

✓ вихованню особистості, здатної до самореалізації, професійного зростання, розвитку інтелектуальних, психічних, творчих, моральних, фізичних та соціальних якостей школярів; прагнення до самоосвіти і саморозвитку.

Література:

1. Концепція загальної середньої освіти (12 річна школа) // Постанова Колегії МОН України та Президії АПН України N 12/5-2 від 22.11.2001.
2. Концепція профільного навчання в старшій школі. Лист Міністерства освіти і науки України №1/9 – 273 від 30.05.2003.
3. Державний стандарт базової і повної середньої освіти // Постанова Кабінету Міністрів України від 14 січня 2004 р. N 24
4. Зінченко В.П., Янцур М.С. Теорія і практика розбудови системи професійної орієнтації в сучасних умовах // Оновлення змісту і методів психології освіти та професійної орієнтації.-Вип.4, 1998.-С.4-15.
5. Сабадаж Ж. Профільна освіта старшокласників // Завуч.-2005.-№17-18, С.42-46.
6. Дехтяр В.Д. Основи оздоровчо-спортивного туризму: Навч. посіб. для завч. освіти. – К.: Науковий світ, 2003. – 203с.
7. Серебряй В. Формування здорового способу життя засобами туризму./ Гуманітарний вісник Переяслав-Хмельницького педагогічного університету ім. Григорія Сковороди. Науково-теоретичний вісник/ Спецвипуск Педагогіка, - 2004, - 489 с.

НЕТРАДИЦІЙНІ ЗАСОБИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ У ПРОФІЛЬНОМУ НАВЧАННІ ІЗ СПОРТИВНОГО ТУРИЗМУ – АКТУАЛЬНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ

Валентина Куриш, Роман Чопик, Яцек Смульський

Дрогобицький державний педагогічний університет

імені Івана Франка

Інститут Туризму і Рекреації Державної Вищої школи ім. кс.

Броніслава Маркевича (м. Ярослав, Польща)

У статті представлено результати аналізу педагогічних можливостей оздоровчо-прикладної системи Nordic Walking та Хусти Clanza як нетрадиційних засобів, що використовуються у авторській програмі спортивного напрямку профільного навчання із спортивного туризму для учнів 10-11 класів середніх загальноосвітніх закладів освіти.